

JÄMLIKHETSMOTION 17: LÄRA FÖR LIVET – Utveckla och erbjud en förstärkt utrednings- och uppföljningsverksamhet för barn och unga med allergier i Gävleborg

Växande ojämlikheter har fört upp frågan om jämlika levnadsvillkor på den politiska dagordningen. I den politiska debatten går associationerna primärt till inkomster och förmögenheter, men många andra aspekter av levnadsvillkoren spelar stor roll – hälsa, boende, utbildning, trygghet och tillit är sådana aspekter.

Sverige följer det allmänna mönstret av ökad ojämlikhet och har gjort så under tre-fyra decennier. Utvecklingen har i själva verket varit snabbare i Sverige än i flertalet OECD-länder. Riktningen mot ökad ojämlikhet är påtaglig också i Gävleborgs län.

Perioden från tidiga barnaår till vuxen ålder (kring tjugo år) kan sägas vara den viktigaste för en människas utveckling. Perioden sammanfattas lämpligtvis som *Lära för livet*, eftersom det är den primära uppgiften och målsättningen, för både den enskilde och för samhället. Personligheten utvecklas då i samspel med omgivningen. Kunskaper och social förmåga tillväxer, och den enskilde lär sig efter hand att orientera sig allt bättre och mer självständigt i tillvaron. Det förestående vuxenlivet ligger därefter öppet och möjligt att ta i besittning.

Skolan är mycket viktig för denna utveckling. Under omkring femton år är lärandet den dominerande sysslan i vardagen. Kognitiva och andra färdigheter utvecklas. Under de tidiga skedena är familjen vid sidan av skolan den dominerande och viktigaste miljön; successivt blir kamratgrupper och föreningsliv viktigare referenspunkter i utvecklingen mot den självständiga vuxna människan.

Grundläggande färdigheter som att kunna läsa, skriva och räkna är nödvändiga för vuxenlivet oavsett livsval och livsbana, men också kunskaper i samhällsorienterande ämnen behövs för att man ska kunna orientera sig i samhället. Kulturorienterade ämnen utvecklar andra sidor av personligheten. Med gymnastik, idrott och hälsokunskap grundläggs goda levnadsvanor med konsekvenser långt upp i vuxenlivet.

Det finns en viktig jämlikhetsaspekt i denna fas. Barn med olika familjebakgrund har olika förutsättningar att utvecklas som människor, och en av skolans centrala uppgifter blir att jämna ut dessa förutsättningar genom att garantera en hög lägstanivå på kunnandet och färdigheterna. På längre sikt är skolan det viktigaste instrumentet för att skapa ett jämlikt samhälle.

Att unga individer uppnår bästa möjliga hälsa är särskilt angeläget av flera anledningar. Ett nedsatt hälsotillstånd redan i livets början kan få betydelse för individens hela framtid. En annan anledning är att många levnadsvanor som har betydelse för hälsan, grundläggs i barn- och ungdomsåren. Hälsorisker tidigt i livet kan påverka hälsan långt fram i livet. Framtida folkhälsoutvecklingen är således i hög grad beroende av att barn och unga tillförsäkras en god hälsa, goda levnadsvanor och levnadsförhållanden. Eftersom barn och unga är beroende av skydd och omsorg av vuxna, ställer det särskilda krav på hänsyn till barns och ungas behov. Allergiska besvär som astma, allergisnuva och eksem är vanligare bland barn till föräldrar med lägre utbildningsnivå.

Utveckla och erbjud en förstärkt utrednings- och uppföljningsverksamhet för barn och unga med allergier i Gävleborg

Astma- och allergisjukdomar kan utöver de drabbande symtomen även i olika grad påverka livskvaliteten hos den som är sjuk. Livskvalitet är ett högst individuellt begrepp som utifrån en

persons utgångspunkt i livet samt kultur och miljö avgör vilka målsättningar och förväntningar som ingår i personens uppfattning av sin levnadsstandard. Negativ påverkan på livskvalitet kan dels ta uttryck i ångest, oro, störd sömn eller upplevelsen av att personer i omgivningen inte tar besvären på allvar, men det kan också ha inverkan på praktiska aspekter av vardagen, så som minskade tillfällen till socialt umgänge, eller möjlighet för en person att utöva sina fritidsaktiviteter eller sitt arbete. Allergier i svårare grader innebär förutom påverkan på livskvalitet även betydande kostnader för samhället. Den största kostnaden ligger i produktionsförluster, det vill säga sjukskrivning/sjukfrånvaro och även sjuknärvaro, när drabbade går till skola, utbildning och jobbet trots nedsatt arbetsförmåga på grund av exempelvis trötthet. En majoritet av barnen som lever med astma är också drabbade av allergi som exempelvis pollen- eller födoämnesallergi. Många, speciellt i förskoleåldern, har också atopiskt eksem.

I de flesta fall kan utredning samt behandling av allergier och astma ske inom primärvården. När allergisnuvan och besvären från lungorna förvärras och när personen inte längre blir hjälpt av symtomlindrande mediciner och har en sänkt livskvalitet under lång tid, krävs medicinska behandlings- och utredningsinsatser. Det gäller också för utredning av mat- och läkemedelsallergi. Tyvärr fungerar samverkan mellan primärvård och specialistvård inte tillfredsställande. Ett annat område är övergången mellan barn- och vuxenvård. Många unga med allergisjukdom upplever sig borttappade i vården. Transitionen är mer än en överföring mellan barn- och vuxensjukvård. Det handlar om att den unge måste få redskap och kunskap att själv hantera sin sjukdom och där har sjukvården en mycket viktig uppgift.

Astma kommer ofta i barndomen. Det kan utlösas av flera faktorer som till exempel pollen, pälsdjur eller kvalster. Om barn har besvär av allergi är risken att de utvecklar astma långt högre än för de som inte är allergiska. Samtidigt är det ett känt problem att barn med konstaterad allergi inte följs upp i tillräcklig utsträckning. Utebliven uppföljning innebär att många barn lever med föreställningen att de är allergiska trots att allergin ofta övergått. Detta medför ett antal problem, däribland att barnet vidtar onödiga anpassningar i sitt vardagliga liv trots att sådana alltså ej behövs; att antalet specialkostportioner i förskola och skola inte anpassas efter verkliga behov. Av mer allvarlig art är att bristande uppföljningar orsakar barn med svåra allergier saknar viktiga akuthjälpmiddel.

Det står klart att barn med allergier måste utredas och följas upp regelbundet.

Med stöd av ovanstående föreslår undertecknade följande:

1. Att Region Gävleborg utvecklar och erbjuder en förstärkt utrednings- och uppföljningsverksamhet för barn med allergier..

Gävle 2023-10-16

Eva Lindberg, Socialdemokraterna

Jan Lahenkorva, Socialdemokraterna

Marcus Gard, Socialdemokraterna

Mona Davik, Socialdemokraterna

Henrik Berglund Persson, Socialdemokraterna

Shida Kinuka Karlsson, Socialdemokraterna

Elisabeth di Paolo-Sandberg, Socialdemokraterna